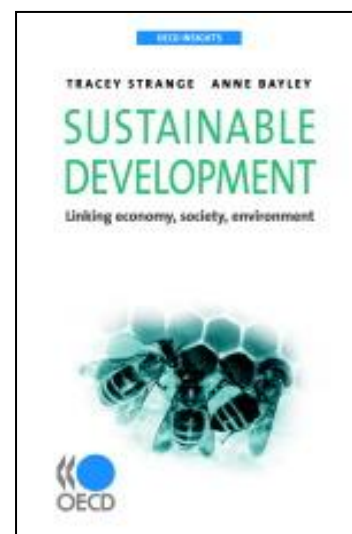

OECD Insights
**Sustainable Development: Linking Economy,
Society, environment**

Summary in Norwegian

**OECD-innsikter: Bærekraftig utvikling: forholdet mellom økonomi,
samfunn, miljø**

Sammendrag på norsk

- Uttrykket ”bærekraftig utvikling” brukes nå overalt, men hva betyr det egentlig? Hvordan virker produksjon og forbruk inn på bærekraft? Hjelpes eller hindres den av den økonomiske globaliseringen? Kan bærekraft måles med de tradisjonelle verktøyene i økonomisk analyse? Hva kan det offentlige, bedrifter og enkeltpersoner gjøre for å fremme bærekraften?
- Denne boken i OECD Insights-serien tar opp disse spørsmålene og legger frem ideer, problemer og tendenser som former vår tenkning omkring bærekraft. Den fremhever at selv om begrepet ”bærekraft” egentlig anses som et sentralt miljøbegrep, dreier det seg egentlig om å bruke økonomisk utvikling til å fostre et mer rettferdig samfunn samtidig som økosystemer og naturressurser respekteres.
- Dette er ingen lett oppgave, og de valg som enkeltpersoner og de offentlige myndighetene må treffe, vil vanligvis innebære kompromisser. Publikasjonen *Bærekraftig utvikling* skisserer disse utfordringene, og foreslår handlinger som kan utføres for å møte dem.

Visste du at...

- En av fire personer i utviklingslandene i verden lever i total fattigdom.
- En milliard mobiltelefoner selges hvert år og at en gjennomsnittsforbruker skifter telefon hver 18.-24. måned.
- Det trengs 2400 liter vann til å lage en hamburger.

Begrepet bærekraftig utvikling slo for alvor igjennom på slutten av 1980-tallet, etter at det var presentert i dokumentet *Vår Felles Fremtid*, også kjent som *Brundtland-rapporten*. Rapporten, som ble lagt frem av et FN-oppnevnt utvalg nedsatt for å foreslå ”en global agenda for endring” både i utviklingsbegrepet og -prosedyrene, understreket nødvendigheten av nytenkning når det gjelder vår livsstil og politiske styring.

To punkter har stor betydning for bærekraftig utvikling. Det første punktet er erkjennelsen av at økonomisk vekst alene ikke er tilstrekkelig til å løse verdensproblemene: Det finnes en innbyrdes vekselvirkning mellom de økonomiske, sosiale og miljømessige sidene ved enhver handling. Hvis man bare interesserer seg for ett av disse aspektene, blir bedømmelsen feilaktig og resultatene ”ikke-bærekraftige”. En metode som kun legger vekten på fortjenestemarginer, for eksempel, har historisk sett ført til sosiale og miljømessige skadevirkninger som samfunnet må betale dyrt for på lengre sikt. Men å ta vare på miljøet og yte befolkningen de tjenester den trenger avhenger i hvert fall delvis av finansielle ressurser.

De sammenfildrede aspektene ved bærekraftig utvikling gjør det nødvendig å gå utover både geografiske og institusjonelle grenser og koordinere strategier for å treffe adekvate beslutninger. Problemene begrenser seg sjelden til forhåndsdefinerte juridiske enheter som for eksempel ett bestemt statlig organ eller bysamfunn, og intelligente løsninger forutsetter utstrakt samarbeid i beslutningsprosessen.

Kjernen i bærekraftig utvikling er nødvendigheten av å behandle tre grunnpillarer *samtidig*: samfunnet, økonomien og miljøet. I alle sammenhenger gjelder samme hovedtanke: Personer, livsmiljø og økonomiske systemer henger uoppløselig sammen. Vi kan kanskje glemme dette i noen år eller årtier, men historien minner oss brutalt om det i form av alarm- eller krisesituasjoner.

Hvert land har en spesifikk historisk, økonomisk, sosial og politisk kontekst, men hovedprinsippene i bærekraftig utvikling gjelder alle. Økonomisk vekst er viktig, men reduserer ikke fattigdom på lang sikt hvis man ikke tar høyde for alle de andre faktorene som bidrar til fattigdomsreduksjon. Økonomisk vekst i et bestemt land går generelt sammen med generell forbedring av livskvaliteten, høyere utdanningsnivåer og høyere forventet levetid, men dette sier ikke noe om hvordan denne veksten er oppnådd, om den er av varig karakter og om hvem som drar fordel av den.

Materielle og immaterielle verdier

Vi lever i et samfunn der vekst og økonomisk aktivitet lenge har stått i fokus. BNP på verdensbasis har steget fra ca. 16 billioner dollar på midten av 1970-tallet til over 40 billioner dollar i dag. Bedriftene sprøyter ut stadig flere produkter, og finner opp nye. Selv om det

fortsatt finnes fattigdom og nød, har de fleste innbyggerne i OECD-landene en levestandard som gjør at de kan bruke en del av inntektene på andre varer og tjenester enn mat, bolig, klær eller tilsvarende basisbehov.

Det er en viktig utfordring å tildele en verdi til saker som tidligere falt utenfor systemene for regnskap, budsjett og måling. Det er for eksempel ikke lett å tildele naturressurser en verdi. For enkelte ressurser, for eksempel skoger, kan vi beregne verdien av det som produseres fordi det kjøpes og selges og derfor har pengemessig verdi. Men markedsprisen på trelast sier oss ikke noe om skogenes verdi når det gjelder å kompensere CO₂-utslipp, deres bidrag til å bevare det biologiske mangfoldet eller deres psykologiske og kulturelle verdi for mennesker med en livsstil som avhenger av dem.

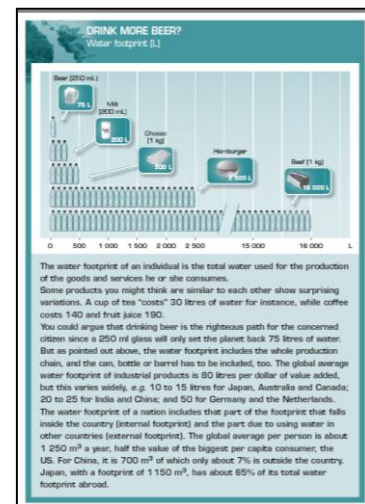
Det er lite sannsynlig at tendensene i globale produksjons- og forbruksmønstre endres i særlig stor grad. Varer blir billigere, og fraktes i stadig større mengder fra den ene til den andre siden av kloden. Teknologi kan redusere noen av de negative virkningene på bærekraften, men produserer andre, og teknologiske forbedringer kommer ofte på etterskudd i forhold til veksten i forbruk. Biler utnytter drivstoffet mye bedre enn før, men luftforurensingen forverres fordi stadig flere bruker bil.

Erfaringene fra de siste tiårene viser at for å endre mønstrene i stor skala er det ikke nok å lage bærekraftige produkter for markedsnisjer med økologisk eller fairtrade-orienterte forbrukere, selv om dette har bidratt til å sette både produsenter og forbrukere over i et nytt spor.

Flere enn før er klar over virkningene deres valg har på verden omkring dem. Problemer knyttet til ikke-bærekraftig forbruk, som for eksempel bensinprisene, har begynt å berøre gjennomsnittsforbrukerne på mer konkret vis. Følgelig begynner et økende antall forbrukere å stille seg viktige spørsmål om hva de kjøper: hvor mye avfall varen og emballasjen genererer, hvor store mengder vann, energi og andre ressurser som trengs for å lage dem (og for å eliminere dem) og hvordan leve- og arbeidsforholdene er for de som produserer dem.

Fabrikantene lager flere produkter som er attraktive ikke bare ut fra estetiske kriterier og brukervennlighet, men også med hensyn til miljømessig og sosial bærekraft. Det har i de siste årene skjedd oppmuntrende endringer i forbrukerbevisstheten og spredningen av mer bærekraftige produkter og tjenester. Enkelte kritiske røster og forbrukerrepresentanter understreker med rette at en del av dette er en dråpe i havet eller ”grønnvasking”. Produkter som gjør krav på å være miljøvennlige, kan vise seg å ligge dårlig an miljømessig når man ser kritisk på listen over ingredienser eller analyserer hele produktets livssyklus. Det faktum at stadig flere forbrukere og bedrifter godtar og til og med vil slå mynt på bærekraftige produkter, viser at bærekraft har fått bred appell i samfunnet.

[Drikke mer øl?](#)
[økologisk fotavtrykk:](#)
[vannmengde \(liter\)](#)

Måle bærekraft: Hva skal vi evaluere, og når?

Ved første blick ser det ut til å være umulig å måle bærekraftig utvikling. Emnet er så omfattende og innflytelsesfaktorene så mange: klimaendringer, omsorg for barn, forretningsetikk, offentlig politikk, forbrukertendenser og mye mer. Vi vet at bærekraftig utvikling involverer økonomiske, sosiale og miljømessige variabler – alle disse må måles til en viss grad. Det finnes et utall indikatorer - fra tradisjonelle makroøkonomiske målinger, for eksempel brutto nasjonalprodukt (BNP) og produktivitet, via miljøindikatorer, for eksempel vannforbruk og utslipp, til sosial statistikk, for eksempel forventet levetid og utdanningsnivå. Men hvilke indikatorer er de viktigste for bærekraftig utvikling?

Saken gjøres enda mer vanskelig ved det faktum at bærekraftig utvikling ikke bare er et flerdimensjonalt, men også dynamisk begrep. Å måle dette kvantitativt forutsetter at man sjonglerer med en rekke parametere, iberegnet tidshorisonter. Økonomiske, sosiale og miljørelaterte fenomener opptrer i forskjellig rytme. La oss ta økonomien: Hvis du planlegger et større energiprojekt, må du tenke minst 50 år fremover, men hvis du handler på finansmarkedene, kan de nanosekundene det tar å sende prisdata fra en børs til en annen bety store tap eller gevinster. Miljøet viser hvordan endringene plutselig akselererer, som når fiskebestander raskt forsvinner etter å ha gjennomgått en langsom reduksjon over lengre tid.

Vi må videre være klar over at bærekraftig utvikling er en prosess som knytter det som skjedde i fortiden, til det vi gjør nå, som igjen har konsekvenser for fremtidens alternativer og resultater. Utarbeidelse av målinger er ikke bare en statistisk eller teknisk sak, men berører to svært sensitive felt i alle samfunn: offentlig regnskap og sosial deltakelse. Å måle fremskritt innen bærekraftig utvikling ut fra pålitelige data er en nøkkelingrediens i den demokratiske prosessen. Den gjør offentlige myndigheter mer ansvarlige, og gir befolkningen et verktøy for å kunne delta mer aktivt i definisjon og evaluering av politiske målsettinger.

Nøkkelideen bak bærekraftig utvikling er sammenkoblingen mellom den nåværende generasjonens og fremtidige generasjoners velferd. For å realisere denne sammenkoblingen kan vi bruke "kapitalmetoden", en ramme for å måle bærekraftig utvikling som fungerer ut fra prinsippet om at bærekraftig velferd på lengre sikt forutsetter at vi forflytter eller beholder velstand i de forskjellige delene av utviklingen. I henhold til denne modellen består den totale kapitalsokkelen i et samfunn av fem enkeltkategorier:

- *Finanskapital* av typen aksjer, obligasjoner og valutafond
- *Produsert kapital* som for eksempel maskiner, bygg, telekommunikasjoner og andre infrastrukturer

- *Naturlig kapital* i form av naturressurser, jord og økosystemer som yter tjenester av typen avfallseliminering
- *Menneskelig kapital* i form av en velutdannet og sunn arbeidskraft
- *Sosial kapital* i form av sosiale nettverk og institusjoner.

Ved å inkludere disse forskjellige kapitalformene i velferdsproduksjonen kan vi beregne nasjonal velstand som summen av de forskjellige kapitaltypene.

Når usikkerheten råder

Media fremhever ofte bedrifters og enkeltpersoners rolle innen bærekraftig utvikling, men styringsverket kan utøve langt større innflytelse enn selv de største multinasjonale selskapene. Det offentlige evne til å virke inn på handlingsmønstre og koordinere tiltak kan være avgjørende for å produsere bærekraftige resultater. Å identifisere riktige politiske tiltak for å fremme positiv produksjon og gode forbruksrutiner og unngå overlapping og inkonsekvens er en av de største utfordringene som det offentlige står overfor. Å overbevise produsenter og forbrukere om at endring må til, er ikke alltid den mest effektive måten å takle problemene på, og det er heller ikke tilstrekkelig for å oppnå adekvate endringer i påkrevd omfang. Enkeltprodusenten eller -forbrukeren har generelt små muligheter til å endre ting, eller er lite interessert i dette. Men regjeringene har den enorme fordel av å kunne vedta lover og innføre regelverk. En av løsningene de disponerer, er ganske enkelt å forby produkter og oppførsler som anses for å gjøre mer skade enn godt. Dette skjedde med KFK-gassene (gasser som ble brukt i kjøleskap og på spraybokser) som reduserer ozonlaget.

Miljørelaterte avgifter (”grønne” avgifter) og handel med utslipp kan også være effektive midler. De kan tvinge forurenserne (enten det er produsenter eller forbrukere) til å ta hensyn til forurensingskostnadene, og kan bidra til å redusere etterspørselen etter skadelige produkter. Plastavgiften som Irland innførte i 2002, førte til 90 % reduksjon i bruk av plastposer.

Det offentlige utfører en rekke oppgaver som kan bidra til bærekraftig utvikling. Ved å samle og analysere data, beslutte politiske tiltak og utføre koordinering kan de lede og støtte opp under en bestemt samfunnsutvikling. De kan sikre at individuelle interesser ikke virker skadelig på felles velstand. De offentlige instanser kan også ta grep på det som økonomene kaller ”markedsfeil”, situasjoner der markedskreftene ikke er de eneste faktorene som virker effektivt. Da mange av utfordringene knyttet til bærekraft er globale, må nasjonene samarbeide på høyeste nivå for å tenke ut og iverksette løsninger. Nasjonale regjeringer har makt og myndighet til dette. De har også midlene som trengs til å sikre at beslutningene gjennomføres.

Når man beskriver regjeringens rolle, er det lett å gi inntrykk av at politisk styring med sikte på bærekraftig utvikling kun dreier seg om å identifisere målsettinger og så innføre en rekke tiltak og sette opp organer som skal overvåke dem. Slik er det ikke. Nesten alle aspekter i økonomien, samfunnet og de fysiske ressursene som disse i siste instans avhenger av, har innflytelse på bærekraften. Resultatene avhenger av et uendelig antall vekselvirkninger som opererer innen forskjellige tidsskalaer av varierende betydning. Ingen modell, uansett hvor robust den måtte være, eller ingen prognose, uansett hvor dyptgripende den ser ut til å være, kan gi oss all den informasjon vi ønsker. I sine forsøk på å gjennomføre en bærekraftig utvikling er det offentlige klart konfrontert med denne usikkerheten. Ikke bare målsettingene, men strategiene og virkemidlene som brukes for å realisere dem, må være bærekraftige. De må være kraftige nok til å fungere effektivt, men fleksible nok til å kunne tilpasse seg endrede omstendigheter og prioriteringer. Styringsverket som er stilt overfor denne usikkerheten, må selv være bærekraftig.

Hele denne publikasjonen er tilgjengelig på www.oecd.org/insights

Denne oppsummeringen inneholder **StatLinks**, en tjeneste som genererer Excel™-filer fra siden som skrives ut!

© OECD 2008

Denne oppsummeringen er ingen offisiell OECD-oversettelse.

Denne oppsummeringen kan reproduseres hvis OECDs copyright og originalens tittel angis.

Flerspråklige oppsummeringer er oversatte utdrag av OECD-publikasjoner opprinnelig utgitt på engelsk og fransk.

Disse er gratis tilgjengelige på OECDs Online Bookshop www.oecd.org/bookshop/

For ytterligere informasjon, ta kontakt med OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate, rights@oecd.org eller per faks: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Besøk vårt nettsted www.oecd.org/rights/

